

dem in lactuce spē aut in ipsa lactuca erat.
vel etiā cōrigit Anthonio in massa auri quā
in deserto repperit. vel etiā qñ hoīem verū te-
git et facit vt brutū aīal videatur. put iam di-
cetur. Quarto modo vt qñ turbat organum
vīus vt videat res nubilosa que est clara vī
ecōuerso vt vetula appareat iuuenicula. Nam
et post fletū apparet aliter lumē qñ ante. Quin-
to modo vt in imaginatiuā potentiā operan-
do et transmutatōz speciez sensibilū p cōmo-
tionem humorū vt supra tactus est faciēdo
vt tunc quasi recentes et noue apparitōnes in
ipsis potentijs sensitiuis causent. Et sic tribz
vltimis modis demon illudere pōt p̄stigiōsa
arte sensus hoīs. et etiā scōdo modo. Vñ nul-
la difficultas quin membrū virile occultare
p̄stigiōsa arte velit. Euidens indicīū siue ex-
perimentum qd nobis in officio inquisitiōis
existentibz reuelatū fuit infra ponetur vbi de
his et alijs factis plura recitant in scōda par-
te tractatus.

**Quomodo maleficium a defectu naturali
pōt discerni.**

Incidentalē questio cum certis alijs
difficultatibz. Q si queris. Petro ab-
latum est membrū ignorat aut an per
maleficiū seu als diuina pmissiōe p demo-
nis potentiā sit ablatū sunt ne modi cogno-
scendi et discernendi inter ista. Rñderi pōt q
sic. Primo q tales quibz accidunt vt pluri-
mum sunt adulteri seu als fornicarij. Vñ dū
amalijs nō ad nutum seruiunt seu eas relin-
quere volunt alijs adherendo tñc in vindi-
ctam talia pcurāt. aut als potentiā illius mē-
bri amputant. Scōdo cognoscit p hoc q nō
est durabile. Nam si nō sit ex maleficio tunc
nō est durabile sed qñqz redibit. Sed hic ite-
rum suboritur dubitatio an hoc sit ex natu-
ra maleficij q nō sit durabile. Rñdetur q pōt
esse perpetuū et durare vsqz ad mortem. sicut
etiā de impedimento maleficiali in matrimo-
nio. Iudicant canoniste et theologi. q reperit
tpale et ppetuū. Nā dicit Goffre. in summa.
Maleficiū nō pōt solui semp p illuz qui fecit.
vel qz est mortuus vel qz nescit delere ipsum
vel qz maleficiū est pditum. Unde a simili di-
cere possumus q maleficiū petro illatūz erit
ppetuū. vel qz illa malefica que fecit nō pōt eū
sanare. Sunt enī malefice in triplici genere.
Nam quedā sanant et ledūt. Quedā ledūt sz
sanari nequeūt. Quedā tñm modo sanare vidē-
tur. i. lesiones amouere vt inferius patebit.
Sic enī nobis p̄git. Nā due malefice mu-
tuo rixantes dum vna alteri improperaret
vna dixit. Non sum tam pessima sicut tu qz

quos ledo sanare scio. Vel etiā durabit vbi
ante eius sanationē malefica discederet vel lo-
cum mutando vel ab hac vita discedendo.
Nam et scūs Tho. dicit. Maleficiū quodli-
bet ita pōt esse ppetuum q nō pōt habere huma-
num remediū. qz et si habet remediū: nō est tñ
hoc homini notū vel licitūz. licet deus possit
prestare remediū p sanctū angelū demonē li-
cet nō maleficā cogendo. Verūtamē sum-
mum remediū ptra maleficiū est penitētie sa-
cramentum. extra de frigid. Nam et infirmis-
tas corporalis sepe puenit ex peccato. extra de
peni. cum infirmitas. qualiter etiā maleficia
sint auferenda patebit in tertia pte tractatus
et in scōda pte. capitulo. vi. tres alie differentie
tanguntur.

Solutōes argumentor.

Patet ad primū. q nulli dubiūz quin
sicut deo pmittente occidere pōt ho-
mines. ita et membrū illud seu alia au-
ferre pōt vere et realiter. Sed tunc demones
nō operant p maleficas. de quibz iam men-
tio habet. Et p hec etiā ad secundū p̄z solu-
tio. Sed ad illud q qz deus amplius pmit-
tit vim generatiuāz maleficiari. ppter rē. ergo
etiā pmittitur vt illud membrū vere et reali-
ter auferatur. nō valet vt semp hoc fiat. qz nō
esset per modū maleficij hoc fieri. nec etiā ma-
lefice hoc affectant dum talia operant q non
habeant potestātē restituendi membrū quan-
do volunt et sciunt. Ex quo patet q nō vere
sed p̄stigiōsa arte auferitur. Ad tertiū de con-
uersione vxoris loth dicimus vera fuit et nō
p̄stigiōsa arte. nunc aut loquimur de arte p̄sti-
giōsa. Ad quartū q demones possunt indu-
cere aliquas formas substantiales. ergo etiāz
auferre. Dicitur quantū ad magos pharao-
nis q fecerunt veros serpentes: et p̄nt demo-
nes circa aliquas imperfectas creaturas admi-
niculo alicuius alterius agentis aliquos ef-
fectus pducere que non possunt circa hoīes
de quibus deo magis est cura. Iuxta illud.
Nunquid deo cura est de bobus. Possunt tñ
semp vt dictū est deo pmittente hoībz etiā no-
cere vere et realiter. aut etiā p̄stigiōsa arte. et p
hec etiā p̄z solutio ad vltimū argumentū.

**Questio. x. An malefice operant circa ho-
mines in bestiales formas p̄stigiōsa arte il-
los transmutando?**

Quarto ipsa veritas declarat. vbi
etiā hoīes transformant in bestias.
quod qualiter fiat arguit q nō sit
possibile hoc fieri. xxvi. q. v. Epī.
ex concilio acquirensi. Quisquis credit posse

fieri aliquam creaturam. aut melius aut de-
terius immutari aut transformari in aliam
spēz: vel aliā i similitudinē nisi ab ipso creatore
qui oīa fecit et per quē oīa facta sunt: pculdu
bio infidelis est et pagano deterior. et vtamur
argumentis sancti **Tho.** in. ij. sent. dist. viij.
An demones possint impmere in sensus cor-
porales pstigijs deludendo? **Ubi** primo ar-
guit q nō. Nam illa forma bestie que videt
oportet q sit alicubi. sed nō p̄t esse tñ in sen-
su. qz sensus nō habet aliquā speciē nisi a rebo
acceptā. et ibi nō est vera bestia p̄ auctoritatez
cañ. allegatā. nec iterū p̄t esse in re que videt:
sicut q mulier videatur bestia. qz due forme
substantialia nō p̄t esse in eodem simul et se-
mel. ergo cū illa forma bestie que videt nulli
bi possit esse ideo nulla prestigiosa illusio in
oculo videntis fieri p̄t. cū visio p̄ aliquā for-
mam necessario habeat terminari. **Preterea**
si dicatur q forma illa sit in aere circumstan-
te. hoc nō p̄t esse. tum quia aer nō est suscepti-
uus alicuius forme seu figure. tum etiā quia
nō semp vnus et idem aer circa illā psonā p-
pter fluxibilitatē manere p̄t p̄cipue qñ moue-
tur. tum etiā qz sic videretur ab omnibz talis
transformatio qd tñ nō fit qz demones nō vi-
dentur ad minus sanctorz viroz visiones de-
cipere. **Preterea** sensus visiuus seu potentia
visiua est potentia passiua. sed omne passiū
mouet ab actiūo sibi pportionato. actiūū aut
pportionatū sensui est duplex. **Vnū** qñ ori-
ginās actū scz obiectū. **Aliud** aut qñ deferēs
sicut mediū. sed forma illa que videtur nō p̄t
esse obiectū sensus: neqz etiā mediū quasi de-
ferens. **De primo** scz q nō p̄t esse obiectū. qz
a nulla re sumi p̄t vt in p̄cedenti argumento
tactū est cum non sit in sensu a re accepta. nec
in ipsa re nec etiā in ipso aere quasi in medio
deferente vt prius tactū est in tercio argumē-
to. **Preterea** si demon mouet vim cognitiua
interiorē aut hoc facit se obijciendo virtuti
cognitiue. aut hoc facit immutando ipaz. nō
autē hoc facit se ei obijciendo. qz oporteret q
vel assumeret corpus: et sic nō posset interius
ingredi ad organū imaginatōis. cū duo cor-
pora nō sint simul in eodē loco: neqz in assu-
mēdo fantasma. qd ē esse nō p̄t. qz fantasma
nō est sine quantitate. **Demon** aut omni quā-
titate caret: s̄lt etiā non p̄t hoc facere immutā-
do. quia aut immutaret alterando qd videt-
tur nō posse facere: qz omnis alteratio fit per
qualitates actiuas quibus demones carent.
Aut immutaret transmutando siue localiter
mouendo qd videtur esse incōueniēs duabz
rōnibus. **Primo** quidē qz transmutatio or-

gani nō posset fieri sine sensu doloris. **Secdō**
quia fm hoc demon non ostenderet homini
nisi nota. cum tñ **Aug.** dicit. q ostendit hōi
formas et notas et ignotas. ergo videt q de-
mones nullo modo p̄t imaginatōz vel sen-
sum hoīs decipere. **Sed cōtra Aug.** xviij. de
ci. dei. dicit q transmutatōes hoīm in aialia
bruta que dicunt arte demonū facit nō fue-
runt fm veritatē s̄z solū fm apparentiā. **Hoc**
aut fieri nō posset si demones hūanos sensus
trāsmutare nō possent. **Preterea** alludit et au-
toritas **Aug.** in li. lxxxiij. q. que etiā prius
allegata fuit. serpit hoc malū demonis p oēs
additus sensuales rē. **Risio** si lector volue-
rit sup modū transmutadi inspicere inueni-
et in scda pte opīs. ca. vi. varios modos. **Ad**
p̄s tñ modo scholastice pcedendo. dicam
trū doctoz snias pcorantes in eo qz diabo-
lus p̄t fantasiā hoīs decipere. vt hō verus
aial videatur. inter quas etiā vltima subtili-
or ceteris. q et scī **Tho.** est. **Et prima** est dñi
Antonini in prima pte summe. ti. v. c. v. §.
v. declarantis q diabolus fantasiā hoīs ad
decipiendū qñq opatur: et p̄cipue circa illu-
sionem sensui. et declarat naturalitōne. ca-
nonis auctoritate et expimentoz multiplici-
tate. **Primū** sic. **Corpa** naturaliter subdant
et obediūt nature angelice quantū ad motū
localē. **Angeli** aut mali etiā si amiserint grati-
am nō tñ virtutem naturālē. vt sepius supra
tactum est. **Cum** aut potentia fantastica siue
imaginatiua sit corporalis id est affixa orga-
no corporeo naturaliter subditur etiā malis:
vt possint eam trāsmutare causando varias
fantasias ex descensione humorz et spiritūz
ad principiū sensitīuū. pcurata ab eis. hec il-
le. et subdit. **Patet** et ex hoc canone. xxvi. q. v.
episcopi. **Illud** nō est obmittendū q quedaz
scelerate mulieres post sathan retro conuerse
demonum illusionibz et fantasmatibz seducte
credunt se et p̄sent cū dyana horis noctur-
nis dea paganorum. vel cum herodiade et cū
innumera multitudine muliez equitare sup
quasdam bestias. et multa terrarū spacia in
tempeste noctis silentio pertransire. et infra.
Qua propter sacerdotes predicare debēt po-
pulo dei vt nouerint omnino hec falsa esse. et
non a diuino sed a maligno spiritu talia fan-
tasmata mentibus fidelium irrogari. siquidē
ipse sathanas transformat se in diuersarum p-
sonarum species atqz similitudines et mentē
quam captiuā tenet in somnis deludendo p-
deuā queqz deducit. **Et quidem** intellectus
huius canonis in prima q̄stione tactus est q
ad qtuor q̄ p̄dicanda sunt. **Sed** q nō valeat

etiam vbi vbi hoc affectant et non impedi-
untur diuina virtute. sic nō esset verus intel-
lectus. qz sepius hoies inuiti et nō malefi-
ci p multa terraz ipacia corpaliū trāferant.
Sed qz vtroqz modo p fieri sequit in p̄fata
summa. et in. ca. nec mirū. ea. q. **Aug^o** narrat
qz in libris gentiliū legi de quadā maga di-
cta circes que socios vlr̄is mutauerat in be-
stias qd magicis p̄stigijs potius fugebat q̄
in rez. veritate p̄lertur alterando fantasias
hoim. **P**ater hoc etiā p plura exempla. **L**egi
enī in vitaspatri qz quedā iuencula qz as-
sentire noluit cuidaz iuueni de turpitudine
eā sollicitanti ipe iuuenis turbatus et hoc a
quodā indeo pcurauit maleficiū fieri p̄ra il-
lam. quo pacto mulier cōuersa est in equam.
que puerio nō fuit fm rei veritatē sz fm lu-
dificationē demonis immutantis fantasiam et
sensum ipius mulieris z aspicientiū eā vt vi-
deretur equa q̄ erat vera mulier: vñ ducta ad
beatū **Zachariū** nō potuit diabolus ita
opari qz illuderet sensus eius sicut aliorz p-
pter suā sanctitatē. nam sibi videbat mulier
vera nō equa. cuius tandē orōne liberata est
ab illa illusione. dicēs hoc sibi accidisse qz nō
vacabat diuinis nec frequēbat sacramenta
vt dicebat: ideo diabolus p̄tēz habuerat su-
per eā. et si alius esset honesta. **P**otest igit dia-
bolus p omōz interiorz spiritū z humorz
opari ad immutandū actū z potentia nutriti-
ue. sensitue z appetitiue et cuiuscūqz potentie
corpalis organo vtentis. fm bñ **Tho. i. pte**
q. cxi. **S**icut credi p̄t fuisse gestū sup limo-
nem magū in incantatōibz suis q̄ de eo nar-
rantur. **S**z nihil horz p̄t diabolus facere nī-
si deo p̄mittente qui cum angelis suis bonis
frequenter repr̄nit maliciā eius decipe hos
et nocere querentia. **Uñ** dicit **Aug^o**. loquēs
de maleficiis. **H**i sunt qui p̄missi dei et men-
ta pcutiūt: hoim mentes p̄turbant minus cō-
fidentī in deo. xxvi. q. v. nec mirū. **H**oz eti-
am opatōe p maleficā artē fit qūqz vt vir non
possit videre vxorē z cōuerso. et hoc p immu-
tationē fantasie repr̄sentando ei talē vt rē odi-
bilem z horribilē. **I**pē etiā diabolus vigilāti-
bas z dormientiū suggerit repr̄sentatōes tur-
piū fantasie ad decipiendū z inducendum
ad malū. **U**erū qz p̄cēm nō p̄sistit in imagi-
natōne sz in volūtate. ideo ex hmoi fantasys
p diabolū suggestis z alteratōibz varijs hō
nō peccat nisi volūtate p̄pria p̄cō assentiat.
Secda sentētia ad idem modernoz doctoz
declarantes p̄mo quid sit prestigiū et quot
modis demon p̄t hmoi illusiones causare.
Hic nota qz **Antonius** allegat ea que in p-

cedenti. q. ix. tacta sunt. vñ nō est opus illa re
nouare. **T**ercia sententia est sancti **Tho.** et est
responsiua sup argumentū quo queritur vbi
sit illa forma bestie q̄ videt. **A**ut in sensu aut
in re. aut in aere circūstante. et est talis. qz illa
forma bestie que videt nō est nisi in sensu pri-
mo interiori z p fortē imaginatōz resultat in
sensem exteriorē quodāmodo. et qz ibi sit p̄t
p demonis opationē contingere dupliciter.
Uno mō vt spēs aīalium dicamus que sunt
in thesauro imaginatōis reseruate fluāt ope-
ratione demonū ad organa sensuū interiorū:
sic etiā in somno p̄tingit. put supra declara-
tum est. **E**t ideo qñ ille spēs p̄tingit organa
sensus exterioris puta visus vident ac si es-
sent res p̄ntes extra: et actu sentirent. **A**lius
modus p̄t esse ex immutatōe organoz interi-
orum quibz mutatis fallit sensus iudicium
sicut patz in eo qui habet gustū corruptū cui
oīa dulcia vident amara. z parū differt a pri-
mo. **H**oc aut facere p̄nt etiā hoies virtute q-
rundam rez naturalū sicut ad v̄poratōem
cuiusdā fumi trabes domus vident serpen-
tes. et multa exp̄imenta huius inueniunt. vt
etiā supra tactū est.

Solutiones argumentoz.
Ad argumenta p̄t ad primū qz textus
ille sepe allegatur et male intelligit ar-
Nam quo ad h qz loquit de transfor-
matione in aliā speciē vel similitudinē declara-
tum est q̄liter hoc fieri p̄t p̄stigiōsa arte. **S**ed
quo ad hoc qz dicit qz nō possit fieri aliq̄ crea-
tura virtute demonis. si capis fieri p̄ creati-
manifestū est qz nō. si vero capis fieri p̄ natu-
rali. p̄ductōe sic certū est qz p̄nt facere aliquas
creaturas imperfectas. qd qualiter fit declarat
scis **Tho. vbi. s.** **N**am dicit qz oēs transmu-
tatōes corpaliū rez q̄ p̄nt fieri p̄ aliquas vir-
tutes naturales ad q̄s p̄tinent semina que in
elementis huius mūdi inueniunt puta in ter-
ra vel aquis sicut relinquūt sua semina serpe-
tes et rane et his similia p̄nt fieri p̄ opatōes de-
monum hmoi seminibz adhibitis. sicut cum
aliqua res transmutatur in serpentes vel ra-
nas que per putrefactionē generari possunt.
Ille vero transmutatōes corpaliū rez que
nō p̄nt virtute nature fieri nullo modo opa-
tione demonū fm rei veritatē p̄fici p̄nt. sicut
qz corpus humanū mutet in corpus bestie.
aut qz corpus mortuū rruiscat. qd si fieri vi-
deatur apparentia est p̄stigiōsa. aut diabolus
in assumpto corpore agit corā hoibz. forti-
ficant ista. **Nā** albert^o i li. de aīalibz vbi q̄rit
An demōes seu ec dicam malefici possint fa-
cere p̄a aīalia. **R**ūdit qz sic deo p̄mittēte. et h

quo ad imperfecta animalia. sed non possunt instanti sicut deus facere: sed motu quodam licet subito sicut patet de maleficis. **E**xod. vii. super isto. **V**ocauit pharao sapientes dicit. Demones discurrunt per mundum et colligunt diuersa semina et eorum adaptatio potest primum diuersa se species. **E**t glo. ibidem sic dicit. **D**um per incantationem demonum malefici aliquid efficere conantur discurrunt per mundum et semina subito eorum de quibus hoc agitant afferunt. et sic ex illis permittente deo nouas species rerum produciunt. **N**ec etiam superius tacta sunt. **A**t ubi si difficultas suboritur. **A**n talia facta demonum essent opera miraculosa dicenda. **R**esponso patuit ex precedentibus. quod etiam demones aliquando per miracula facere possunt ad quod virtus nature particularis se extendere potest. **E**t licet talia sint vera non tamen ad veri cognitionem ab eo fiunt. secundum quem sensum opera antichristi possunt dici signa mendacia: quia ad seductionem hominum fiunt. **P**atet et solutio ad aliud argumentum de subiecto forme dicam. **B**estie forma que videtur non est in aere nec in ipsa re: ut patuit. sed in ipso sensu. patet ex sententia sancti **T**homas. ubi superius declaratum est. **A**d illud quod omne passiuum mouetur ab actu suo sibi proportionato procedit. **E**t quando subinfertur: quod forma illa que videtur non potest esse obiectum originans actum seu eliciens eo quod a nulla re sumatur. **D**icitur quod immo a re quia a specie sensibili in imaginatione reueruata quam educere potest et imaginationi seu etiam sensuiue potest offerre potest ut supra dictum est. **A**d ultimum dicendum. quod demon non immutat potentiam sensitiuam et imaginatiuam se ei obijciendo ut ostensum est: sed eam transmutando. non quidem alterando nisi quantum ad motum localem. quia non potest de se imprimere nouas species ut dictum est. immutat autem transmutando. id est localiter mouendo. et hoc iterum facit non subam organi diuidendo ut sic consequatur sensus doloris. sed mouendo spiritus et humores. **Q**uod autem ulterius obijciatur. quod sequeretur quod secundum hoc demon non possit aliquid noui homini demonstrare secundum imaginatiuam visionem. **D**icendum est quod nouum aliquid potest intelligi dupliciter. **U**no modo totaliter nouum et secundum se et secundum sua principia. et secundum hoc demon non potest aliquid nouum homini secundum visionem imaginariam demonstrare. non enim potest facere quod cecus natus imagine coloris vel quod surdus natus imagine sonos. **A**lio modo dicitur aliquid nouum secundum species totius. puta si dicam esse nouum in imaginatione quod aliquis imaginatur montes aureos quos nunquam vidit quia tamen vidit aurum et montem potest naturali motu imaginari fantasinata aurei montis. et hoc modo potest demon aliquid nouum imaginationi offerre.

Quid de lupis interdum homines et pueros ex cunabulis rapientes et comedentes sentiendum sit: an etiam prestigiosa arte per maleficas.

Accidentaliter questio de lupis interdum homines et pueros ex domibus rapientes et comedentes et cum magna astucia discurreres ita ut neque aliquis arte aut potentia ledi aut capi valeat. **D**icendum est quod hoc interdum habet naturalem causam. interdum vero prestigiosam arte dum per maleficas contingit. **D**e primo **Albertus** in de animalibus dicit quod ex quinque causis puenire potest. **A**liquando propter famem augmentum. sicut et cerui aliquando et alie bestie hominibus appropinquant. **A**liquando propter ferocitatem virium et hoc in regionibus frigidis. et etiam quando habent canculos. **S**ed quia de his nihil ad propositum: dicimus. quod demonum illusionem fiunt. quando deus propter peccata punit aliquem populum. **I**ntra illud **Leuit. xvi. Si non feceritis mandata mea mittam in vos bestias agri que consumant vos et pecora vestra. et Deutro. xxxij. Dentes bestiarum immittam in eos cum furore et etc.** **P**er quem autem modum. **A**n sint veri lupi vel demones in formis sic apparentibus: dicitur quod sunt veri lupi sed obsidentur a demonibus vel agitantur duplici modo. **U**no modo absque maleficorum operati one sicut quadraginta duobus pueris triginta a duobus viris de silua exeuntibus quos ingulauerunt propter irrisionem factam beliseo propheta dicendo: ascende caluerit. **E**t de leone qui prophetarum dei iussu non implente occidit. **iiij. Reg. xij. Et historia de episcopo viennensi: qui letanias minorum instituerat ante ascensionem domini eo quod lupi ciuitates intrantes homines vorauerunt publice. Alio modo etiam maleficorum illusionem. Sicut **Guil. vbi super** narrat de quodam viro qui se conuerti putabat in lupo certis temporibus quibus in antris latitabat. **I**lluc enim certo tempore iuit et sibi interim cum fixus maneret videbat quod lupo ipse factus circuiret pueros deuorando. et cum illud realiter solum demon quendam lupo possidens faceret putabat falso se somnians circuire: et sic tam diu dementatus fuit quousque inuentus est iacere in silua raptus. **D**eleatur in his demon ut paganorum errorem qui homines et vetulas in bestias mutari credebant: inducat. **U**nde discernit quod ex singularem dei permissione et demonum ope talia eueniunt: et non ex naturali aliquo defectu. quando nulla arte aut potentia ledi aut capi possunt. sicut etiam **Uinc. in spe. histo. li. vi. c. xl. narrat. In gallia inquit ante christi incarnationem et ante bellum punicum: lupo vigilare vagina gladium abstulit.****